

Danmark og Arktis

Et undervisningsforløb for samfundsfag

Af
Anders Stubkjær med Martin Breum
Juli 2018

<http://andersstubkjaer.com>
<http://www.martinbreum.dk>

Foto: Jérôme Laisse <https://bit.ly/2uDbQFy>

Isen er ved at forsvinde i Arktis, og et ocean er ved at blive tilgængeligt. Alt fra adgangen til sejlruiter og naturressourcer til forsvars- og sikkerhedspolitik er i disse år under forandring. Arktis er en central del af Kongeriget. Hvilke tendenser ser vi i Arktis - og hvad bør Kongerigets udenrigspolitik i forhold til Arktis være?

Del 1: Indledning

Isen i Arktis er ved at forsvinde. Det Arktiske Ocean er det første ocean i nyere tid, der på denne måde er ved at åbne sig for menneskelig trafik og råstofudnyttelse. Naturressourcer, der hidtil har været dækket af isen, er ved at komme inden for 'teknisk rækkevidde'.

United States Geological Survey udsender i 2008 en rapport, der anslår, at 30% af verdens naturgas og 13% af oliebeholdningen befinder sig i Arktis. Rapporten var i høj grad med til at sætte regionen på den globale politiske og økonomiske dagsorden.

De ekstreme vejrforhold og den sårbare økologi gør dog, at al form for aktivitet i regionen er både kompliceret og omkostningsfuldt. I betragtning af den relativt begrænsede viden og erfaring med at operere i disse områder er der også store risici forbundet med aktiviteter i Arktis.

Det er alment kendt, at hvem der kontrollerer vandveje i et område, får indflydelse på udviklingen. Fordi isen smelter, er nye skibsruter - fra Europa og Nordamerika til Asien - via Arktis på samme måde kommet inden for 'teoretisk rækkevidde'. Samtidigt er det stadig usikkert, hvor meget skibstrafik det rent faktisk vil være muligt at etablere. Alligevel undersøger alle mulighederne, og hvilke investeringer det vil kræve. Adgangen til oceanet vil også betyde, at der er potentiale for yderligere fiskeri og turisme.

Nye sejlruiter og adgang til naturressourcerne kan med andre ord have et enormt politisk og økonomisk potentiale for de omkringliggende arktiske stater. Andre internationale aktører, som eksempelvis asiatiske lande, har også en interesse i at få en bid af kagen.

Vi er vant til at se på kort, hvor Danmark er i centrum i det nordeuropæiske, og Grønland ligger op ad og lidt til venstre over Storbritannien.

Ser du på et kort over den arktiske region, kan det være lidt af en udfordring at finde ud af, hvad Arktis faktisk er. Vinklen er anderledes. Nordpolen er i centrum, og de omkringliggende lande ligger på en helt anden måde, end vi er vant til at se.

De fem arktiske kyststater er Kongeriget Danmark, USA, Canada, Rusland og Norge. Sammen med Finland, Sverige og Island udgør disse stater medlemmerne af Arktisk Råd. Danmark, Færøerne og Grønland udgør tilsammen det danske rigsfællesskab, eller Kongeriget Danmark. Så der er mange aktører.

En yderligere udfordring ved at beskæftige sig med Arktis er, at ingen er helt enige om, hvad Arktis er. Ingen definition er alment gældende. På nuværende tidspunkt er der tre typer af definitioner i spil. Udgangspunktet for de tre definitioner er ganske forskellige:

- A. Polarcirklen er den breddegradsline, der trækkes ved $66^{\circ}33'45.9''$. Bruger man denne relativt anerkendte definition, så inkluderer 'Arktis' landene USA, Canada, Kongeriget Danmark, Rusland, Finland, Sverige, Norge og Island. Polarcirklen er defineret ud fra, at nord for denne cirkel kan der observeres midnatssol.
- B. Arktis defineres som området nord for trælinjen, altså der, hvor der på grund af kulde, ikke vokser træer, men kun vokser mindre buske og lignende.

- C. Arktis defineres som området nord for den linje, hvor gennemsnitstemperaturen ikke overstiger 10 grader i årets varmeste måned. Den definition inkluderer også Færøerne i Arktis.

Opgaver

Før I (elever og / eller andre interesserede) går i gang med at læse artikler eller andet materiale, så er det vigtigt at lære regionens geografi grundigt at kende. Formålet med denne gruppeopgaver er derfor at få et overblik over regionens geografi, herunder isens udvikling, sejlruiter og nationale grænser.

1. Undersøg på kort over Arktis hvordan isen har udviklet sig (eller afviklet sig) gennem de senere år. Vær særligt opmærksom på, hvordan isen gradvist forsvinder, og hvilke fysiske konsekvenser det har for de arktiske stater.
2. Sammenlign ved hjælp af et kort, hvad de tre forskellige definitioner af Arktis betyder.
3. Vurder, hvad/om de forskellige definitioner har betydning for Kongerigets interesser.
4. Undersøg hvilke sejlruiter, nuværende og potentielle, der findes i Arktis.
5. Undersøg og sammenlign de arktiske staters kystlinje, og hvad 200 sømilegrænsen betyder for de forskellige stater.

Gruppearbejde - landebeskrivelse

Øvelsen går ud på at få en grundlæggende forståelse for de lande, der har en interesse i Arktis:

- A. Diskuter i klassen, hvilke oplysninger man har mest brug for, når man skal sætte sig ind i et land og ét af det lands politiske interesser (for eksempel BNP, størrelse på militær, befolkning, længde af kystlinje, osv.).
- B. Lav en opsamling i klassen, der sikrer at alle får en liste med forslag på for eksempel 5-15 af de væsentligste aspekter, som kan bruges til det videre arbejde.
- C. Hver gruppe laver en kortere mundtlig (eller digital) præsentation af en af de arktiske stater. Er der flere grupper i klassen, så er det også muligt at supplere med for eksempel de stater, der har observatørstatus i Arktisk Råd og disse landes interesser i Arktis.

Del 2: Grønland: Selvstyre, eller selvstændighed?

Med omvæltningerne i Arktis bliver der ofte præsenteret store visioner for, hvordan blandt andet udvinding og salg af naturressourcer kan forvandle Grønland til, hvad nogle vil kalde en arktisk oliestat og danne basis for selvstændighed.

Men hvilke udfordringer står det grønlandske samfund egentlig overfor i dag? Og hvilken løsning vil være den bedste for landet? Og hvor bliver olien af?

Omdrejningspunktet er spørgsmålet om Grønland skal fortsætte med selvstyret og samhørigheden med Danmark gennem Rigsfællesskabet, eller om næste skridt skal være selvstændighed. Det eneste, det ser ud til at grønlænderne er enige om, er en generel uenighed om, hvilken retning udviklingen mod uafhængighed skal gå.

Det er muligt at pege på fire dimensioner af diskussionen, der i særlig grad er værd at være opmærksom på når vi taler om mulig grønlandsk uafhængighed:

En dimension er spørgsmålet om grønlandsk identitet. Hvad vil det sige at være grønlander, og hvilken rolle spiller særligt det grønlandske sprog for den enkelte og for nationens selvforståelse? Skal du tale grønlandsk for at blive anset for at være grønlander?

En anden er spørgsmålet om, hvordan man dels skal prioritere udnyttelsen af de naturressourcer, mineraler og olie, der, i hvert fald i teorien, bliver tilgængelige i fremtiden, dels hvordan Grønland skal anvende den økonomiske gevinst. I forlængelse af dette bliver det også aktuelt at afklare, hvilke industrier Grønland skal satse på.

En tredje er debatten om et muligt selvstændigt Grønland. Hvad mener grønlænderne er fremtiden for Rigsfællesskabet og relationen til Danmark?

En fjerde og sidste dimension handler om det internationale. Med klimaforandringerne stiger blandt andet potentialet for handel og mulighederne for at transportere varer over Nordpolen. Dette skærper interessen fra det internationale samfunds interesse i Arktis og dermed også Grønland. Særligt USA og Rusland, står som nogle af de afgørende aktører, men også Kinas tilstedeværelse bliver tydeligere i Arktis, herunder Grønland.

Opgaver

Grønlands politiske system

Undersøg hvordan Grønlands politiske system er bygget op.

Redegør for de væsentligste politiske partiers ideologiske baggrund – og holdning til uafhængighed.

Relationen mellem Grønland og Christiansborg

Undersøg hvordan Grønland er repræsenteret i det danske Folketing.

Undersøg om danske politiske partier har en "Grønlandspolitik"? Diskuter og vurder hvad de har for en politik, eller hvorfor de ikke har en.

Hvordan kan vi karakterisere det grønlandske samfund i dag?

Brug [Grønlands Statistik](#) til at undersøge tal for de seneste 5-10 år inden for udviklingen i f.eks. fiskerisektoren, befolkningssammensætningen, arbejdsstyrken (unge / ældre), udvandring og indvandring, uddannelse, erhvervstyper og indtjening.

Hvor på konjunkturskalaen ligger Grønland i dag?

Indhent tal fra de seneste fem år på [Grønlands Statistik](#) (f.eks. BNP, import og eksport, arbejdsløshed og beskæftigelse). Brug disse tal til at placere den nuværende grønlandske økonomi på konjunkturskalaen.

Artikelanalyse

Analyse af Minik Rosing, 'Grønlands vej fra drøm til virkelighed', Politiken, 24. januar 2014 (kronik)

Indled med en analyse af afsender, medium og, når artiklen er læst, modtager.

Rosing karakteriserer i artiklen Grønlands udvikling fra et traditionelt til et moderne til et senmoderne samfund. Tag oplysninger fra teksten og lav med udgangspunkt i de tre samfundstyper en oversigt over centrale punkter i den grønlandske samfundsudvikling. Brug tabellen her nedenfor:

	Det grønlandske samfunds udvikling	
Traditionelle	Industrielle	Senmoderne

Lav et mindmap, der viser hvilke udfordringer Grønland, ifølge Minik Rosing, står overfor i dag. Diskuter og vurder på baggrund af det, hvilken retning udviklingen i Grønland bør gå. Vurder afslutningsvis, hvad Minik Rosings budskab med kronikken er.

Andet: Undersøg status på den grønlandske debat i dag

Undersøg medie billedet for et, eller flere af de temaer, som Minik Rosing bringer op, f.eks. spørgsmålet om velfærd i Grønland, Kinas interesse i Grønland, bæredygtig fiskeri, eller minedrift.

Litteratur

Minik Rosing, 'Grønlands vej fra drøm til virkelighed', Politiken, 24. januar 2014 (kronik)

Aleqa Hammond og Martin Breum, interview i Den Sorte Diamant - uddrag fra 00:00 til 07:50 (Om Grønland, selvstændighed og Rigsfællesskabet)

<https://www.youtube.com/watch?v=3UmLuqTQm9I>

Del 3: Er Rigsfællesskabet udfordret?

Grønland, Færøerne og Danmark udgør tilsammen det danske rige, også kaldet Kongeriget Danmark, eller 'Rigsfællesskabet'. Grønland og Færøerne har en udstrakt grad af selvstyre, men den formelle magt over Rigsfællesskabet ligger stadig hos den danske statsminister. Med Grønlands og Færøernes stigende fokus på selvstændighed er Rigsfællesskabet under pres.

For at kunne diskutere Rigsfællesskabet og dets fremtid, er det værd at undersøge tre ting:

For det første har vi i de foregående kapitler slået fast hvor stor en betydning relationen til særligt Grønland har for Danmarks indflydelse i international politik. Det er dog stadig de færreste, der har dybere kendskab til, hvad Rigsfællesskabet egentligt er for en størrelse, og hvordan det er bygget op som politisk system.

For det andet er økonomi en afgørende markør, der kan bruges til at forstå et lands udvikling og situation i dag. For at undersøge Rigsfællesskabet i dag, er det derfor hensigtsmæssigt at sammenligne, hvordan de tre landes økonomi og samfundsforhold har udviklet sig gennem de senere år.

For det tredje er debatten om selvstændighed intensiveret de senere år, både i Grønland, men også på Færøerne. Samtidig har politikere i Folketinget i stigende grad erkendt, at det er nødvendigt at have en holdning til Rigsfællesskabet og Grønland.

Med andre ord vil en dybere forståelse af Rigsfællesskabets politiske struktur og økonomi, samt en fornemmelse for de forskellige holdninger til spørgsmålet om selvstændighed, gøre det muligt at diskutere og vurdere mulige scenarier for Rigsfællesskabets fremtid.

Opgaver

Rigsfællesskabet som politisk system

Sammenlign beskrivelserne af relationer mellem Rigsfællesskabets lande på de officielle hjemmesider:

[Grønlands regerings hjemmeside](#)

[Færøernes regerings hjemmeside](#)

[Statsministeriets hjemmeside](#)

Undersøg baggrunden for, at der er netop fire nordatlantiske mandater i [Folketinget](#)

Rigsfællesskabets økonomi og konjunkturanalyse

Gennemgå / repeter konjunkturkurven og undersøg udvalgte økonomiske tal, for eksempel 2006 til i dag for henholdsvis Grønland, Færøerne og Danmark. Disse tal kunne for eksempel være BNP, arbejdsløshed, beskæftigede, indvandring / udvandring og turisme. Afhængigt af tid til rådighed kan flere sektorer tilføjes.

Links

[Grønlands Statistik](#)

[Færøerne Statistikbank](#) (på engelsk)

[Statistikbanken](#) fra Danmarks Statistik

Diskussion af den økonomiske udvikling

Hvor stor en del af økonomien udgør bloktilskud i henholdsvis Grønland og Færøerne.

Diskuter den økonomiske udvikling i Rigsfællesskabet, herunder bloktilskuddenes mulige indflydelse på relationen mellem Grønland, Færøerne og Danmark.

Vurder, hvilke konsekvenser den økonomiske udvikling kan få for Rigsfællesskabet

Lav et notat, der opstiller argumenter for enten, hvorfor den danske regering skal fortsætte og styrke Rigsfællesskabet, eller hvorfor Rigsfællesskabet skal opløses.

Opstil tre scenarier for Rigsfællesskabets fremtid.

Dokumentar

Det vil være oplagt at se DR's [dokumentarserie om Rigsfællesskabet](#) (afsnit 6 er mest relevant for samfundsfag, 28 minutter), der introducerer flere af de økonomiske og samfundsmæssige udfordringer som landene i Rigsfællesskabet står overfor – alene, såvel som sammen.

Litteratur

Statsministeriets informationer om Rigsfællesskabet

http://www.stm.dk/a_1602.html

Statistisk Årbog 2015, 'Færøerne og Grønland' (Befolkningerne - Økonomisk Udvikling), side 461-466

<http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=20196&sid=faro>

Bertel Haarder og Najua Lynge, 'Rigsfællesskabets værdi - og konstruktionsfejl', Kristeligt Dagblad, 12. maj 2015

Martin Breum: 'Rigsfællesskabets Historie' (DR dokumentar – afsnit 6)

<https://www.dr.dk/undervisning/nye-krav-om-selvbestemmelse>

Del 4: Arktisk Råd - indflydelse og fremtid

Arktisk Råd er den eneste mellemstatslige organisation i Arktis. De venskabelige diskussioner om økonomi, miljø og sociale spørgsmål bliver dog til stadighed udfordret af nye konflikter og krav. Hvem skal have indflydelse i Arktis, og hvad vil fremtiden bringe for Arktisk Råd?

Krisen i Ukraine ledte for eksempel til, at Rusland ikke deltog i et møde. Kina viser sig som en aktør, der ikke fremsætter territoriale krav, men konstant søger politisk og økonomisk indflydelse. Formandsskabet af Arktis Råd går på skift mellem medlemslandene og bliver ofte brugt til at forfølge nationale fremfor arktiske dagsordener.

Arktisk Råd behandler, som antydnet, 'low politics' emner, som økonomi, miljø og sociale emner. Samtidig er det vigtigt at pointere, at Rådet ikke beskæftiger sig med storpolitiske og militære emner.

På trods af denne indbyggede svaghed er der alligevel knyttet en stigende grad af prestige til medlemskabet af Arktisk Råd. Samtidig udgør organisationen og de regionale relationer, der udspringer fra Arktisk Råd, et fundament, der gør det lettere at opnå storpolitiske aftaler og bibeholde Arktisk som et relativt konfliktfrit område.

En udfordring, som Arktisk Råd står overfor, er at finde ud af dels, hvilke lande og organisationer der skal lukkes ind i varmen som observatører, dels hvad rammerne skal være for hvad disse må få af indflydelse over Rådets arbejde.

Det fremgår af Arktisk Råds hjemmeside, at der i dag er 12 lande, der har observatørstatus i Arktisk Råd, heriblandt er så forskellige lande som Korea, Singapore og Holland. Dertil kommer et større antal organisationer.

Det er dog ikke alle, der uden videre bliver optaget på observatørlisten. Den Europæiske Union (EU) har for eksempel flere gange søgt om at få observatørstatus, men er så sent som i 2015 blevet afvist.

Selv om samarbejdet mellem de arktiske stater er velfungerende i dag, så spekuleres der også i, hvorvidt Arktis kan ende med at blive et regionalt konfliktområde - og hvordan det vil kunne påvirke Arktis Råd:

Hvordan vil Vesten og NATO for eksempel reagere, hvis en konflikt med Rusland i Mellemøsten eskaleres, eller situationen i Ukraine udvikler sig? Vil Rusland følge FN-processen til dørs, hvad angår spørgsmålet om Nordpolen? Er eksisterende og potentielle økonomiske interesser i Arktis så store, at landene ser større fordel ved at samarbejde, eller vil der være en risiko for at udviklingen kan gå den anden vej?

Opgaver

Observatører

Gå til [Arktisk Råds hjemmeside](#).

Find listen med lande, der har fået observatørstatus.

Sammenlign landene og undersøg hvordan det kan være, at disse lande har interesse i netop Arktisk Råd.

Arktisk Råd og den Europæiske Union

Undersøg, blandt andet med udgangspunkt i de vedlagte artikler, hvilke faktorer, der gør at EU ikke (endnu) er optaget som observatør i Arktisk Råd.

Diskuter og vurder, om dette kan komme til at ske i fremtiden.

USA og Rusland – og Arktisk Råd

Lav en detaljeret undersøgelse af henholdsvis USA's og Ruslands politik i forhold til Arktis.

Sammenlign de to landes politikker og interesser.

Diskuter og vurder, på hvilken måde de kan få indflydelse på arbejdet i Arktisk Råd

Litteratur

Udenrigsministeriets præsentation af Arktisk Råd

<http://um.dk/da/udenrigspolitik/lande-og-regioner/arktisk-strategi/>

Jon Rahbek-Clemmesen, 'Arktisk reform i Ukraines skygge', DIIS Policy Brief, Dansk Institut for Internationale Studier, 12. april 2015

<http://www.diis.dk/publikationer/ukraineekrisen-udfordrer-arktisk-raad>

Del 5: Kravet om Nordpolen

Hvem tilhører Nordpolen? Stater iværksætter omfattende undersøgelser af havbunden og indleverer krav til FN. Danmark og Rusland er to af de lande, der gør krav på området, der er en væsentlig magtpolitisk enhed på kloden. Hvem får ret?

Spillet om Arktis handler i høj grad om at finde en afklaring på hvem, der kontrollerer vandveje og naturressourcerne i og under oceanet uden for de respektive landes 200 sømilegrænse. Selve Nordpolen fremstår i dag som en eftertragtet 'historisk' og 'symbolsk' gevinst af de helt store i kapløbet om at få indflydelse i Arktis.

I skrivende stund har både Danmark og Rusland indgivet krav om retten til Nordpolen. Spørgsmålet skal i første omgang afklares gennem FN. Det kan tage adskillige år før FN kommer med et svar på den danske ansøgning. Derefter skal landene selv forhandle en løsning på plads.

Ruslands nuværende ansøgning kan til en vis grad beskrives som en 'opdatering' af en tidligere ansøgning. Derfor anses det som en mulighed, at Rusland kan få svar hurtigere end Danmark. Flere spørgsmål trænger sig på:

Hvordan vil spørgsmålet om Nordpolen kunne påvirke relationerne mellem Danmark og Rusland? Hvad vil der ske, hvis Rusland for eksempel får positivt svar flere år før, Danmark får nogen form for svar? Kan der være risiko for, at Rusland på sigt ikke vil holde sig til FN-processen og tage sagen i egen hånd? Debatten og spekulationerne fortsætter.

Opgaver

Sammenlign Danmark og Ruslands krav

Diskuter først hvad 'Nordpolen' kan betyde for et land.

Sammenlign Danmark og Ruslands territoriale krav. Brug artiklerne som udgangspunkt og inddrag gerne yderligere relevant materiale fra nettet.

Nordpolen og FN

Gruppearbejde: Hvordan mener du/I, at FN's Havretskommission bør svare på de to landes krav? Hver gruppe i klassen producerer et løsningsforslag, der både skal indeholde et skriftligt svar (på cirka én A4 side). Der skal også produceres et kort, der tydeligt viser, hvor grænserne skal trækkes. Diskuter efterfølgende i klassen styrker og svagheder ved de respektive gruppers løsningsforslag og vurder, hvilket scenarie der vil have størst chance for at lykkes. Vurder, om der kunne opstå en situation, hvor en af landene vælger at ignorere FN-processen, og hvilke konsekvenser det kan have for Arktis.

Dokumentar: Erobringstogt til Nordpolen

['Med Martin Breum i Arktis: Erobringstogt til Nordpolen'](#) (2014) er en DR-dokumentar på 28 minutter, der blandt andet skildrer hvilke initiativer den danske regering har taget og diskuterer nuværende og potentielle konflikter med Rusland.

På dr.dk står der om programmet:

Det danske kongerige vil erobre Nordpolen. DR2-vært Martin Breum rejser i syv uger med Skandinaviens største isbryder helt til centrum af Det Arktiske Ocean. Midt i den metertykke polaris kæmper Danmark og Grønland i konkurrence med Rusland og Canada om ejerskabet til selve Nordpolen - og til olie, gas og mineraler i et område tre gange så stort som Danmark. Russerne har sat deres flag på bunden ved Nordpolen i det 4300 meter dybe hav, men Danmark er stadig med helt fremme i kampen. Se hvordan de danske forskere finder et kæmpe stort og hidtil ukendt bjerg på havbunden, og hvordan de som de første nogensinde henter stykker af de undersøiske havbjerge op til overfladen.

Litteratur

Thomas Hee, 'Danmark gør krav på Nordpolen', Kristeligt Dagblad, 15. december 2014
<http://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/danmark-goer-krav-paa-nordpolen>

Martin Breum, 'Rusland stiller nye krav om Nordpolen', Information, 6. august 2015
<http://www.information.dk/541197>

Del 6: Kongeriget og Arktis

Ambassadør Peter Taksøe-Jensens [rapport](#), der blev udgivet i maj 2016, anbefaler en nytænkning af Kongerigets udenrigspolitik - også i relation til Arktis. Hvad er status på debatten om Kongerigets udenrigspolitik? Hvordan kan Arktis placeres i et bredere udenrigspolitisk perspektiv?

Granskerens rapport

Den 2. maj 2016 offentliggør regerings såkaldte 'gransker', ambassadør Peter Taksøe-Jensen, den længe ventede rapport med anbefalinger til nytænkning af Kongerigets udenrigspolitik i forhold til Arktis – og i øvrigt. Formodningen er, at der i den kommende tid ofte vil blive refereret til Taksøe-Jensens rapport, både i diskussioner af Kongerigets relation til Arktis og i forhold til dansk udenrigspolitik generelt.

Begyndelsespunktet for dette kapitel er derfor de fire dele af rapporten, der direkte omhandler Kongerigets forhold til Arktis:

Det første, afsnit 2.14 'Isens afsmeltning åbner Arktis', er en opridsning af nogle af de mest centrale spørgsmål og udfordringer, der eksisterer i relation til Arktis. Samtidigt er det en opsummering af de problematikker, der er blevet belyst i løbet af de fem seneste kapitler.

Det andet, afsnit 4.2.3, blot kaldet 'Arktis', er en gennemgang af, hvad Taksøe-Jensen anser for at være 'Danmarks strategiske interesser i en forbundet verden'.

Det tredje, afsnit 6.2.4 'Arktis i forandring', er en kortere diskussion af de formodede forsvarsmæssige udfordringer, der vil vise sig i regionen.

Det fjerde og sidste afsnit fra rapporten er afsnit 6.6.8, 'Forsvarets rolle i Arktis', hvor Taksøe-Jensen opsummerer sine anbefalinger til, hvordan det danske forsvar fremover skal prioritere opgaveløsningen i Arktis.

Småstat, eller stormagt?

Artiklen 'Taksøe minder om, hvad det betyder at være et lille land' sætter rapporten ind i et større perspektiv og beskriver blandt andet den såkaldte tjekliste over politiske interesser, som de politiske magthavere, ifølge Taksøe-Jensen, bør konsultere inden der bliver taget nye beslutninger om Kongerigets udenrigspolitik.

Den redegør også for de 'pejlemærker', som Taksøe-rapporten har opridset. Pejlemærkerne er de politiske områder, som Kongeriget, ifølge Taksøe-Jensen, har interesse i. Ét af disse områder er Arktis.

Kongerigets udenrigspolitik til diskussion

Ideelt set vil arbejdet med de forskellige artikler og uddragene fra Taksøe-Jensen rapporten give en indføring i de problemstillinger, som Kongeriget står overfor i forhold til Arktis. En af udfordringerne ved at lave undervisningsmateriale, som dette, er, at den politiske debat hele tiden udvikler sig, om ikke dagligt, så i hvert fald så hurtigt at det er svært at være fuldstændig opdateret.

Øvelsen i forbindelse med dette kapitel vil netop være at få indsamlet og bearbejdet materiale, der vil give basis for en opdateret diskussion om Kongerigets generelle udenrigspolitik netop nu – og ikke mindst hvilken placering og prioritering Arktis har i udenrigspolitikken i dag.

Opgaver

Peter Taksøe-Jensen rapporten (de angivne uddrag)

Hvad er Peter Taksøe-Jensens baggrund?

Hvad baggrunden for, at regeringen vælger at få udarbejdet rapporten?

Lav først en oversigt over, hvad Taksøe-Jensen, ifølge rapportens uddrag, anser som Kongerigets nuværende og fremtidige udfordringer i Arktis? (Suppler eventuelt med yderligere emner fra de øvrige kapitler).

Lav dernæst en oversigt over de løsningsforslag for Arktis, som rapporten præsenterer.

Sammenlign de to oversigter. Diskuter og vurder, om løsningsforslagene harmonerer med udfordringerne.

Taksøe-rapporten og Kongerigets udenrigspolitik

Øvelser til artiklen: Jette Elbæk Maressa, 'Taksøe minder om, hvad det betyder at være et lille land'.

Redegør for indholdet af dels den 'tjekliste' og dels de 'fem pejlemærker for dansk udenrigspolitik', som rapporten opstiller, og som er skildret i artiklen.

Hvad betyder en 'international retsorden'?

Hvorfor lander Taksøe-rapporten, ifølge artiklen, i en brydningstid?

Diskuter og vurder rækkefølgen af pejlemærkerne, herunder 'Nærområdet', som Arktis hører ind under. Er det muligt at argumentere for andre pejlemærker? Hvilke? Bør nogle udelades?

Den europæiske dimension

Øvelser til artiklen: Frederica Mogherini og Karmenu Vella, 'Hvad betyder Arktis egentligt for Europa?'

Hvem er afsenderne, og hvor er de placeret i Den Europæiske Unions politiske system? Hvad indeholder den 'fælles meddelelse', der refereres til i slutningen af artiklen?

Undersøg, hvilke synspunkter, der kommer til udtryk i artiklen?

Diskuter, hvilke interesser Den Europæiske Union (EU) har i Arktis, hvordan de kunne være i konflikt med andre aktører og tidspunktet for offentliggørelsen af læserbrevet.

Den seneste udvikling i Kongerigets udenrigspolitik

Inddel klassen i grupper.

Hver gruppe skal finde og vurdere en aktuell artikel om ét aspekt, der belyser relationen mellem Kongeriget og Arktis og præsentere den for klassen.

Alle grupper laver en internetsøgning (brug for eksempel [Infomedia](#)) inden for en afgrænset tidsperiode, som f.eks. 1-3 måneder.

Grupperne får hvert et fokusområde, som Kongerigets relation til for eksempel Rigsfællesskabet, Rusland, Arktisk Råd, eller USA.

Litteratur

Med Martin Breum i Arktis: Erobringstogt til Nordpolen (DR 2014)

<https://www.dr.dk/tv/se/med-martin-breum-i-arktis/-/erobringstogt-til-nordpolen#!/28:21>

Martin Breum: Regeringen vil øge overvågningen i Arktis, Information, 28. juni 2016

<https://www.information.dk/jndland/2016/06/regeringen-oege-overvaagningen-arktis>

Link til Peter Taksøe-Jensens rapport

<http://udenrigs.dk/taksoee-rapporten/>